

СТ А Н О В И Щ Е

на дисертационен труд на тема:

„Комплексно дентално лечение на деца под обща анестезия”
за получаване на научна степен „Доктор на науките” по Дентална медицина

Автор: Доц. д-р Радосвета Стоянова Андреева –Борисова, д.м., ръководител Катедра „Детска дентална медицина” по научна специалност ”Детска стоматология” към Факултет по дентална медицина, Медицински университет ”Проф. д-р П. Стоянов”, гр. Варна.

Становище: проф. д-р Емилия Христова д.м.

I. Процедура по защитата

Със заповед на Ректора на Медицинския университет – Варна Р.109-533/07.08.2018 г. съм определена да изготвя становище на дисертационния труд на доц. д-р Радосвета Андреева д.м.-Ръководител Катедра „Детска дентална медицина”, Факултет по „Дентална медицина”, МУ, ”Проф. д-р Параскев Стоянов”, Варна за придобиване на образователна и научна степен „доктор на науките” на тема: **„Комплексно дентално лечение на деца под обща анестезия** „по област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, Научна специалност „Детска стоматология”.

II. ВЪВЕДЕНИЕ

Научно - техническият прогрес на денталната медицина наложи детското дентално здраве като приоритет в световен мащаб, чрез внедряване на съвременни диагностични и терапевтични стратегии. Ролята на детския дентален специалист от нов тип - здравен професионалист с нараснали компетенции в областта на промоцията на здравето, преобрази отношението на медицинския персонал към ранната диагностика и оралната хигиена на децата.

Актуалността и дисертабилността на научния труд се определя от факта, че чрез внедряване на съвременна терапевтична процедура-обща анестезия се предотвратяват негативните усещания и болковия синдром при деца, намиращи се при дентален специалист . Общата анестезия е метод на избор при деца със значителна дентална патология. Търсенето на нов терапевтичен подход при възникване на кариозни лезии при деца налага изработване на критерии за обезболяване при определени нозологични категории .

Изборът на тема „Комплексно дентално лечение на деца под обща анестезия ” от доц.д-р Радосвета Стоянова Андреева – Борисова,д.м. е с голяма клинична и социална значимост.

Познанията на практикуващите детски дентални лекари за новата лечебна концепция са недостатъчно разработени и внедрени в клиничната практика . Малко на брой са разработките за овладяване на болковия синдром при дентални манипулации. Успехите на детските анестезиолози през последните години дава шанс за извършване на сериозни интервенции.Изработването на индикации и критерии за приложение на обща анестезия при този рисков контингент е от съществено значение.Информираното съгласие за родителите представлява нов подход на повишаване на денталната култура.

III. Структура: Литературният обзор прави преглед на съвременната дентална медицина при обслужване на детски контингент. Съдържа интересни, малко известни факти и същевременно има силно аналитичен момент. Разглежда кариесните промени в зависимост от възрастта, хигиенни навици, хранене и друг широк спектър от нозологични категории.

Дисертационният труд е написан на 272 страници и включва 22 таблици, 65 фигури и 6 приложения. Приложенията включват не само методиката, но и информираното съгласие, съобразно съвременните тенденции. Библиографският списък включва 313 литературни източника, от които 17 на кирилица и 313 на латиница. Литературната справка е съвременна /63% от последните 5 години/, огромна и би могло да бъде съкратена, като се включат авторите с теми, имащи отношение само към темата на дисертационния труд.

Целта и задачите са ясно формулирани. Целта на научния труд е изследване на деца ,подложени на дентално лечение под обща анестезия,като се изведе алгоритъм за цялостна санация на устната кухина в детската възраст. За реализацията на тази цел са поставени 6 задачи. **Задача 5 до голяма степен дублира целта на научната разработка.**

IV. Методология. Добро впечатление прави съчетаването на професионалния анализ и огромния брой показатели. Изследвани са 396 деца,като за всяко дете е направена анкетна карта с професионално направен дентален статус,регистрирано основно заболяване. Авторката прави задълбочено проучване на оралното здраве на децата,оценка на кариес риска.Денталният статус е изследван и регистриран съобразно критериите на СЗО чрез dmft/DMFT . Орално-хигиенния статус на децата е определян с помощта на индекс ,който измерва дебелината на плаката.Анкетният метод включва

анкета, попълнена от родителите на децата. Оценката на поведението на децата е извършена по методиката на Frankl и сътрудници. Проведено е обезболяване при екстракция на зъб при перидонтит, екстирпация и запълване с метапекс при деца с пулпит в първата група деца. Втората група е с провеждане на ампутация/екстракция при диагноза перидонтит и ампутация по формалин-резорцинов метод при деца с пулпит. Въз основа на задълбочена статистическа обработка са изработени критерии за алгоритъм на поведение. Направен е опит за индивидуална профилактична програма за всяко дете. Критериите за включване са прецизирани професионално. Признаците на наблюдение за всяко проучване са подробно описани, разработени са анкетни карти, попълнени от родители и анкетни карти, попълнени от лекари. Цялата методология показва добри възможности на дисертантката да извършва изследователска работа, основание за надеждни резултати.

В методологията е необходимо да се даде кратка информация за методите на обща анестезия.

V. Резултати и обсъждане. В първата глава авторката прави характеристика на контингента с проведена анестезия с цел санация на устната кухина. Тя констатира тенденция за увеличаване на относителния дял на деца, подложени на обща анестезия през последните 3 години. Това увеличение е особено изразено за контингента деца до 5 годишна възраст. Относителният дял на момчетата е значимо по-висок от този на момичетата. Средната възраст на лекуваните деца с анестезия е 4.86 години. В обсъждането авторката съпоставя данните си с резултати от работни групи с мултицентрови проучвания.

Втората част е посветена на денталния и хигиенния статус на децата, лекувани под обща анестезия. Авторката констатира, че индексът е най-висок в групата до 5 годишна възраст. Високите стойности на индекса са за сметка на нелекувани усложнени кариозни лезии. Тази констатация има професионално обяснение от авторката. При този контингент деца проличава затруднението да се търси дентална помощ от родители на малки деца, negliжиране на проблема или негативна нагласа на детето към дентална помощ. Тази констатация е с висока практическа стойност. Ранната дентална намеса с обезболяване е от съществено значение за подобряване състоянието на оралния статус. Занижената орална хигиена кореспондира с проблемите в поведението, психическото и физическото здраве на децата. Децата със специфични здравни потребности не могат самостоятелно да се справят с оралната хигиена. Това налага сериозна профилактична програма сред този контингент, както на децата, така и на родителите. Тези

резултати доказват социалната значимост на проучването . Повишаване на денталната култура за поддържане на оралната хигиена има значим ефект върху качеството на живот на децата.

Оценката на поведението на децата в денталния кабинет и индикациите за обща анестезия са обект на третата задача. По критериите на Франкел се вижда, че повече от половината деца имат негативно отношение към денталното лечение. Проблемното поведение на децата е една от водещите индикации за обща анестезия. Високият процент на негативно настроени деца не може да се обясни само с липса на кооперативност. Вероятно този негативизъм е с комплексна генеза: страх, неосведоменост, липса на психологически подход, все още неподходящи кабинети за деца и др. В Европа този проблем се разрешава чрез адаптация на денталните кабинети със специални столове, окомплектовани с игри, шумозаглушители, насочване на вниманието към любими филми. Съвременните методи на психологически подходи, многократно посещение на дентални кабинети, повишаване на денталната култура са с отчетлив ефект върху поведението на децата. Авторката прави задълбочено проучване на процентното разпределение на децата в зависимост от рисковите и протективните фактори при оценка на риска за кариес и възрастовите промени. Най-честа индикация за обща анестезия се оказва негативното отношение на децата към денталната помощ. Много професионално са разработени критериите за обща анестезия при деца със специфични здравни потребности. Заключениеята от третата задача би трябвало да се редуцират.

Четвъртата задача е строго специализирана. Дисертантката е описала приложените методи на лечение, съобразно денталните промени. Прави впечатление, че децата до 5 годишна възраст са с най-голям брой obtурирани зъби и най-голям брой екстракции на временни зъби. Този резултат е основание да се направи профилактична програма при този контингент деца за повишаване на оралната хигиена.

Петата задача е представяне на алгоритъма за лечение под обща анестезия. В този алгоритъм е включена индивидуалната профилактична програма, като превенция за поява на нови кариесни плаки. Радикалното поведение на детския дентален лекар при лечение на деца под наркоза винаги се съпътства с даване на писмени профилактични насоки за редовни профилактични посещения. Според авторката преждевременната екстракция се препоръчва като по-агресивна стратегия, вместо лечение чрез пулпотерапия на зъби с диагноза периодонтит.

Последната задача е професионално изпълнена. Проучва се удовлетвореността на родителите след проведеното пълно саниране на устната кухина на децата им под

наркоза. Най-голямата удовлетвореност на родителите е свързана с видими резултати: подобряване на говора, храненето, надаване на тегло и подобряване на физическия и психомоторен статус.

VI. ИЗВОДИТЕ произтичат от резултатите на научната разработка. Тревожни са констатациите за повишена честота на кариесната активност и незадоволителното ниво на орална хигиена. Авторката предлага един съвременен алгоритъм на поведение при деца с необходимост от дентална помощ при определен контингент: възраст, негативно отношение към дентални манипулации, специфични здравословни проблеми. Разрешаването на проблема се реализира чрез обща анестезия, след добре обяснено информирано съгласие на родителите.

Д-р Андреева демонстрира задълбочени познания по темата, интерпретира фактите, критично ги осмисля, обосновава тезите си напълно аргументирано и професионално. Извършена е огромна, систематична и професионална работа при създаването на този труд, което прави чест на автора. Тя представя списък от 10 публикации, от които 3 на български и 7 в сп. Scripta Scientifica Medicinae Dentalis и Medinform, на английски.

Дисертационният труд има съществени приноси с научно-теоретичен и приложен характер: За първи път се предлага алгоритъм за комплексна дентална профилактика и лечение на деца под обща анестезия.

VII. Заключение

Представеният дисертационен труд, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и на Правилника на МУ, Варна за придобиване на научни степени и звания. Целият труд е изработен самостоятелно от авторката, доказателство за творческа зрялост и професионална компетентност, за наличието на собствено виждане по разглежданите въпроси, за критически поглед и анализаторски принос. Оценявам положително дисертационния труд, който в своята цялост представлява принос към научните и клинични изследвания по темата. Всичко това ми дава основание с убеденост да дам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да гласува положително за получаването на научна степен „Доктор на науките” на Доц. д-р Радосвета Стоянова Андреева – Борисова, д.м., ръководител Катедра „Детска дентална медицина” по научна специалност „Детска стоматология” към Факултет по дентална медицина, Медицински Университет ”Проф. Д-р П. Стоянов”, гр. Варна

05.09.2018 г.

Проф. д-р Емилия Христова, д.м.

